

Zitting 1977–1978

14 804

Goedkeuring van het op 20 september 1976 te Brussel tot stand gekomen Aanvullend Protocol en het Financieel Protocol bij de Overeenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de Republiek Portugal (Trb. 1976, 186 en 187)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

- I. Voorgeschiedenis en totstandkoming van de Protocollen 4
- II. Het beleid van de Nederlandse Regering 4
- III. Inhoud van de Protocollen:
 - Aard van de Protocollen en de Interimregeling 4
 - Handelsverkeer 5
 - Arbeidskrachten 5
 - Industriële, technologische en financiële samenwerking 6
 - Algemene en Slotbepalingen 6
- IV. Financiering 6
- V. Positie van het Koninkrijk 6

I. Voorgeschiedenis en totstandkoming van de Protocollen

Op 22 juli 1972 heeft de Europese Gemeenschap met Portugal een Vrijhandelsovereenkomst gesloten (PB. EG L 301, 1972). Deze overeenkomst, sinds 1 januari 1973 van kracht, is indertijd gesloten om gevolg te geven aan de wens van de tot de EEG toetredende landen, behorende tot de Europese Vrijhandels Associatie (EVA), om de banden tussen hen en de niet-toetredende EVA-landen te handhaven. De overeenkomst heeft ten doel de economische betrekkingen tussen de EEG en Portugal te versterken en uit te breiden, ondermeer door de belemmeringen voor het voornaamste gedeelte van het handelsverkeer op te heffen. Zo is de geleidelijke totstandkoming van een vrijhandelszone voor nagenoeg alle industrieproducten en een aanzienlijk aantal landbouwproducten in de overeenkomst geregeld.

In de overeenkomst is opgenomen een evolutie-clausule¹ die het mogelijk maakt de werkingssfeer van de overeenkomst tot andere gebieden dan de handelspolitieke uit te breiden. Hiertoe moet een van de partijen een verzoek richten tot het Gemengd Comité, dat belast is met het beheer van de overeenkomst. Het Gemengd Comité kan dan de overeenkomstsluitende partijen aanbevelen te gaan onderhandelen over uitbreiding.

Vrij snel na de regeringswisseling in Portugal op 25 april 1974 wendde Portugal zich in het Gemengd Comité tot de Gemeenschap met een beroep op deze evolutie-clausule. Met het oog op de verdere democratisering van Portugal wenste Portugal de banden met de EEG aan te halen en hoopte het op steun bij het oplossen van de economische gevolgen van de omwenteling. Noch Portugal, noch de EEG leek het op dat moment opportuun dat Portugal een toetredingsverzoek zou indienen bij de Gemeenschappen. De evolutie-clausule bood immers voldoende mogelijkheden om een nauwere samenwerking tot stand te brengen.

In november 1974 besloot het Gemengd Comité de overeenkomstsluitende partijen aan te bevelen de onderhandelingen te openen. Conform de communautaire procedures deed de Commissie in juni 1975 een voorstel voor een onderhandelingsmandaat, gebaseerd op de Portugese wensen en verwachtingen. Eén van die wensen betrof een snelle financiële hulp.²

De onderhandelingen over een uitbreiding van het handelsakkoord begonnen in februari 1976, nadat de Raad in januari het mandaat voor de Commissie had bepaald. De onderhandelingen konden reeds in juni 1976 afgerond worden, waarna op 20 september 1976 te Brussel de ondertekening van de Protocollen plaatsvond.³

II. Het beleid van de Nederlandse Regering

De Regering is van mening dat gezonde financiële en economische verhoudingen een hecht fundament kunnen vormen voor verdere uitbouw van de nog prille Portugese democratie. Zij heeft derhalve de uitbreiding van de Vrijhandelsovereenkomst tussen de EEG en Portugal met de onderhavige Protocollen volledig kunnen ondersteunen. Met name het verstrekken van de financiële hulp is door Nederland krachtig verdedigd.

De Regering spreekt de hoop uit dat door middel van de uitbreiding van de samenwerking tussen de EEG en Portugal tevens een bijdrage geleverd wordt aan het bereiken van de sociaal-economische en financiële voorwaarden die een volwaardig lidmaatschap van Portugal van de Europese Gemeenschappen in de nabije toekomst mogelijk maken.

III. Inhoud van de Protocollen

Aard van de Protocollen en de interimregeling

In verband met de verschillende bevoegdheden van de lid-staten en de Europese Economische Gemeenschap zijn de Protocollen gesloten als gemengde akkoorden, dat wil zeggen de lid-staten en de Gemeenschap zullen

¹ Artikel 35

² Bovenop de hulp die reeds verleend was voor de Angolese vluchtelingen. In oktober 1975 besloot de Raad de Europese Investerings Bank te verzoeken voor Portugal een bedrag van 150 mln. Rekeneenheden als lening beschikbaar te stellen. Tevens werd besloten op de Gemeenschapsbegroting een bedrag van 30 mln. Rekeneenheden uit te trekken ten behoeve van een tegemoetkoming in de rentelast. Deze gift stelt Portugal in staat bij de EIB leningen op te nemen tegen een rente, die gemiddeld 3% onder de marktrente ligt. Tot 1 januari 1978 kan Portugal de onder de spoedhulp voorziene leningen opnemen, voornamelijk ten behoeve van kleine en middelgrote projecten.

Voor de duidelijkheid zij hier opgemerkt dat deze spoedhulp los staat van financiële middelen die onder het Financiële Protocol beschikbaar worden gesteld.

³ Ingevolge de wens van de vaste Commissies voor Buitenlandse Zaken van de beide Kamers der Staten-Generaal (zie Bijl. Hand. II 13052, nr. 1) is de Nederlandse tekst van de Protocollen bijgevoegd, nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden.

partij worden bij de Protocollen. Voor het recht van de Gemeenschap zijn zij gebaseerd op de artikelen 113 en 235 van het Verdrag van Rome. Middels een Interimovereenkomst tussen de EEG en Portugal (PB EG L 226) zijn de handelspolitieke bepalingen reeds op 1 november 1976 in werking gesteld. Hiertoe kon worden overgegaan krachtens de handelspolitieke bevoegdheid van de Europese Economische Gemeenschap uit hoofde van art. 13 van het EEG-verdrag (laatstelijk Trb. 1976, 78).

Handelsverkeer

De onderhandelingen over dit onderwerp beoogden een versoepeling van de reeds bestaande regelingen. De Gemeenschap heeft getracht haar invoerbepalingen ten opzichte van Portugal te verzachten om de Portugese export te stimuleren. Aan de andere kant is Portugal de mogelijkheid gegeven om beschermende invoerbepalingen door te voeren ten einde concurrerende invoer enigszins te weren.

A. Invoer in de Gemeenschap

Volgens de Overeenkomst van 1972 zou de Gemeenschap op 1 juli 1977 de laatste tariefafbraak tot het nulrecht moeten doen. De EEG heeft echter deze afbraak vervroegd door reeds op 1 juli 1976 Portugese industrieproducten nulrecht te verlenen, zij het met uitzondering van een aantal gevoelige producten zoals textiel en papier. Voor die gevoelige producten blijft het mogelijk om, nadat een bepaalde hoeveelheid is ingevoerd, het derdenlandenrecht weer in te stellen. De betrokken hoeveelheden zijn in het Aanvullend Protocol met 5% verhoogd vergeleken bij de Overeenkomst van 1972. Voor papier is een nulrechtcontingent ingesteld, zodat Portugal verzekerd is van een bepaalde hoeveelheid rechtenvrije invoer in de EEG. De tariefafbraak voor papier eindigt namelijk pas op 1 januari 1984. Ook op landbouwgebied heeft de EEG de concessies verruimd. Zo zijn voor bepaalde visproducten verlagingen gegeven van 100%, en voor twee soorten groenten een verlaging van 50 en 30%. Hoewel wijn in de EEG erg gevoelig ligt, is de hoeveelheid Port, Madeira en Moscatel die met tariefverlaging binnen kan komen, vergroot. Voor Port komt de verhoging van het contingent neer op 1,8 mln. flessen.

B. Invoer in Portugal

Portugal zal drie beschermingsmechanismen tegen de invoer van industrieproducten uit de EEG mogen instellen. Ten eerste zal voor $\pm 12\%$ van de invoer uit de EEG de tariefafbraak worden vertraagd tot 1 januari 1985. Voorts mag op een gedeelte van die invoer het invoerrecht bovendien nog eenmalig verhoogd worden tot maximaal 20% ad valorem, vóórdat aan de afbraak begonnen wordt. Ten slotte kan op verzoek van Portugal de bestaande regeling om maximaal 10% van zijn invoer uit de EEG te beschermen met rechtenverhoging ten behoeve van nieuwe verwerkende industrieën, nog worden verruimd.

Arbeidskrachten

De lid-staten van de Gemeenschap passen voor werknemers uit Portugal op hun grondgebied regelingen toe, die geen enkele discriminatie inhouden ten opzichte van eigen onderdanen op het gebied van arbeidsvoorwaarden en lonen. Ook voor wat de sociale zekerheid betreft geldt het beginsel van non-discriminatie voor de Portugese werknemers en hun binnen de Gemeenschap verblijvende gezinsleden. Met betrekking tot de pensioenrechten en de gezondheidszorg worden de perioden van verzekering of tewerkstelling, vervuld in verschillende lid-staten, opgeteld. De uitkeringen kunnen vrij worden overgemaakt naar het land van herkomst. Wanneer gezinsleden van een werknemer uit Portugal in de Gemeenschap woonachtig zijn, bestaat aanspraak op gezinsuitkeringen als voor onderdanen van de lid-staten van de Gemeenschap.

In een briefwisseling, gehecht aan het Aanvullend Protocol⁴, is vastgelegd dat de lid-staten bereid zijn tot een gedachtewisseling ten einde de mogelijkheid te onderzoeken van een verdergaande gelijkberechting van de werknemers met name op het gebied van sociaal-culturele vraagstukken.

Portugal past op werknemers uit de EEG gelijksoortige regelingen toe.

Industriële, technologische en financiële samenwerking

De samenwerking is, behalve in het Aanvullend Protocol en het Financieel Protocol, geregeld in een briefwisseling tussen beide delegatieleiders. De samenwerking beoogt bij te dragen tot de economische en sociale ontwikkeling van Portugal en is zo uitgebreid mogelijk. In het bijzonder zullen o.a. bevorderd worden ontwikkelingen van de infrastructuur, samenwerking tussen industriën van beide partijen en overdracht van technologische kennis. De partijen zijn overeengekomen investeringscontracten aan te moedigen en de tenuitvoerlegging daarvan zo min mogelijk te verstoren. Investeringsprojecten komen in aanmerking voor leningen van de EIB, voor zover zij bijdragen tot verhoging van de produktiviteit en met name modernisering van de landbouw.

De leningen komen uit de eigen middelen van de Bank en kunnen in een periode van vijf jaar opgenomen worden tot een maximum van 200 mln. Rekeneenheden. Voor 150 mln. Rekeneenheden wordt door de Gemeenschap een tegemoetkoming gegeven in de rentelast ad 3% ofwel 30 mln. Rekeneenheden. De overige 50 mln. Rekeneenheden worden zoals gebruikelijk door de Bank op commerciële voorwaarden verstrekt. De leningen zullen rechtstreeks worden toegekend aan Portugal dan wel met zijn instemming aan openbare of particuliere ondernemingen.

Algemene en slotbepalingen

Evenals andere gelijksoortige overeenkomsten voorziet het Aanvullend Protocol in een beoordelingsprocedure met het oog op eventuele verbeteringen. In art. 19 is een eerste mogelijkheid tot aanpassing voorzien voor 1979.

De Protocollen maken een integrerend deel van de Overeenkomst van 1972 uit en zijn evenals die overeenkomst voor onbepaalde tijd gesloten.

IV. Financiering

De financiële lasten, voortvloeiend uit het Financieel Protocol, zullen in hun geheel drukken op de Gemeenschapsbegroting.

V. Positie van het Koninkrijk

De Protocollen zullen, evenals de Overeenkomst van 1972 voor wat betreft het Koninkrijk alleen voor Nederland gelden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
M. van der Stoep

De Minister van Economische Zaken,
R. F. M. Lubbers

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
J. P. Pronk

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg

De Minister van Landbouw en Visserij,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Minister van Sociale Zaken,
J. Boersma

⁴ zie Trb. 1976, 186, blz. 37